

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Eesti Panga President
määrus
algtekst-terviktekst
16.12.2023
Hetkel kehtiv
RT I, 13.12.2023, 8

Makse- ja arveldussüsteemide järele vaatamise tingimused ja kord

Vastu võetud 11.12.2023 nr 7

Määrus kehtestatakse [makse- ja arveldussüsteemide seaduse](#) § 23 lõike 3 alusel.

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Määruse reguleerimisala

Määrusega kehtestatakse tingimused ja kord määruse §-s 2 määratletud makse- ja arveldussüsteemide järele vaatamiseks ja nende kohta teabe kogumiseks.

§ 2. Määruse kohaldamine

(1) Määrust kohaldatakse makse- ja arveldussüsteemide seaduse § 2 lõike 1 punktis 1 määratletud maksesüsteemide ja § 2 lõike 1 punktis 2 määratletud arveldussüsteemide (edaspidi *süsteemvõi süsteemid*) suhtes.

(2) Määruse 2. peatükki ei kohaldata järgmiste süsteemide suhtes:

- 1) makse- ja arveldussüsteemide seaduse § 3 lõikes 2 määratletud väärtpaberi arveldussüsteemid;
- 2) süsteemid, mille teenuste osutamist korraldab Eesti Pank.

§ 3. Eesti Panga tegevus süsteemide järele vaatajana

(1) Eesti Pank teeb koostööd süsteemi teenuste osutamist korraldava isiku või isikutega (edaspidi *süsteemi korraldaja*), kogub süsteemide kohta teavet, hindab neid ja annab juhiseid ja soovitusi süsteemide töö paremaks korraldamiseks.

(2) Eesti Pank lähtub järele vaatamisel Eesti ja Euroopa Liidu asjakohastest õigusaktidest ja standarditest ning rahvusvaheliselt tunnustatud tavadest, niivõrd kui need on iga järele vaatatava süsteemi puhul kohaldatavad.

§ 4. Järele vaatamise korraldamine koostöökokkuleppe alusel

(1) Eesti Pank võib süsteemi korraldajale teha ettepaneku sõlmida järele vaatamise korraldamiseks koostöökokkulepe. Koostöökokkuleppe sõlmimine on asjakohane eelkõige juhul, kui süsteemil on Eesti Panga hinnangul oluline mõju Eesti maksekeskkonna toimimisele ja riskidele.

(2) Koostöökokkuleppega ette nähtud abinõud peavad olema proportsionaalsed järele vaatamise eesmärkide ja süsteemi mõjuga Eesti maksekeskkonnale.

(3) Koostöökokkuleppes võib ette näha:

- 1) tingimusi, kuidas vahetada lisateavet, mis on oluline asjakohase süsteemi ülesehituse, toimimise ja riskide hindamiseks;
- 2) konsultatsioonide läbiviimist süsteemides tehtavate muudatuste hindamiseks;
- 3) tingimusi kohapealsete järele vaatamistoimingute läbiviimiseks;
- 4) tingimusi, kuidas rakendada süsteemi suhtes järele vaatamisstandardeid ja -tavasid;
- 5) muid tingimusi, mis soodustavad süsteemi järele vaatamist ja mille kohaldamine eeldab Eesti Panga ja süsteemi korraldaja kokkulepet.

(4) Eesti Pank võib teha üht või mitut käesolevaparagrahvi lõikes 3 nimetatud küsimust reguleeriva koostöökokkuleppe sõlmimise ettepaneku ka sellise maksesüsteemi korraldajale, kelle peakontor või juhatuse

või seda asendava organi asukoht ja tegevuskoht ei ole Eestis, kui asjakohasel maksesüsteemil on Eesti Panga hinnangul oluline mõju Eesti maksekeskkonnale ja koostöökokkuleppe sõlmimine soodustab süsteemi tegevusega kaasnevate riskide vähendamist.

(5) Eesti Pank esitab asjaomase süsteemi või maksesüsteemi korraldajale käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 4 nimetatud koostöökokkuleppe sõlmimise ettepaneku koos kokkuleppe kavaga ning kuulab ära süsteemi korraldaja arvamuse. Koostöökokkuleppe sõlmimise eeldus on mõlema poole nõusolek.

2. peatükk Teabe kogumine

§ 5. Eesti Panga poolt süsteemide järelevaatamisel kogutav teave

(1) Süsteemi korraldaja on kohustatud edastama Eesti Pangale süsteemi reeglid ja põhimõtted ning kõik nendes tehtud muudatused viivitamatult pärast asjakohaste reeglite ja põhimõtete kehtestamist või muutmist.

(2) Põhjendatud juhtudel võib Eesti Pank küsida süsteemi korraldajalt lisateavet või -dokumente süsteemi ülesehituse ja toimimise ning süsteemi tööd mõjutavate asjaolude kohta.

(3) Määruse § 6 lõikes 2 nimetatud nimekirja kantud süsteemi korraldaja on oma korraldatava süsteemi talitlushäirete korral kohustatud:

1) teatama Eesti Pangale viivitamatult talitlushäire toimumisest, selle võimalikest põhjustest ja mõjudest ning likvideerimisest;

2) hiljemalt nädala jooksul pärast talitlushäire toimumist andma Eesti Pangale detailse ülevaate selle kestuse, põhjuste, mõjutatud teenuste, mõjutatud osapoolte ning võetud ja võetavate meetmete kohta.

(4) Talitlushäire käesoleva määruse tähenduses on mis tahes viga või rike asjaomase süsteemi toimimises või mis tahes muu sündmus, mis teeb maksetehingute töötlemise või arveldamise võimatuks.

§ 6. Aruanded ja enesehinnang

(1) Süsteemi korraldaja, kes on arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud nimekirja, on kohustatud koostama ja Eesti Pangale esitama enesehinnangu ja järgmised aruanded:

1) „Makse- ja arveldussüsteemis tehtud tehingute aruanne” koodiga 1691 (lisa 1);

2) „Makseteenuseid pakkuvate isikute makse- ja arveldussüsteemis osalemise aruanne” koodiga 1692 (lisa 2).

(2) Süsteemi korraldajate nimekirja, kellel on kohustus koostada ja Eesti Pangale edastada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud enesehinnang ja aruanded, avaldab Eesti Pank oma veebilehel.

(3) Süsteemi korraldaja käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud nimekirja arvamise või nimekirjast välja jätmise otsustab Eesti Pank, lähtudes süsteemi olulisusest Eesti maksekeskkonnas ja põhimõttest kohelda sarnaseid süsteeme sarnastel tingimustel võrdselt. Eesti Pank arvab süsteemi korraldaja eelnimetatud nimekirja eelkõige siis, kui süsteem vastab ühele või mitmele järgmistest tunnustest:

1) süsteemi turuosa Eesti maksekeskkonnas on suurem kui 25% euromaksete arvust;

2) Eesti Panga hinnangul kaasneb süsteemi toimimisega märkimisväärne risk raharingluse või elutähtsate makseteenuste toimimisele Eestis.

(4) Kui Eesti Pank on otsustanud süsteemi korraldaja käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud nimekirja arvata või nimekirjast välja jätta, teatab Eesti Pank sellest süsteemi korraldajale kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Teates peab olema näidatud aruannete või enesehinnangu esitamise kohustuse alguse või lõppemise aeg ja vajadusel muu informatsioon, mis on süsteemi korraldajale aruandluse esitamiseks vajalik. Eelnimetatud nimekirja arvamisest teatab Eesti Pank süsteemi korraldajale vähemalt kuus kuud enne asjakohase nimekirja avaldamist.

§ 7. Aruannete ja enesehinnangu koostamise põhimõtted

(1) Määruse § 6 lõike 1 punktis 1 nimetatud aruande näitajad esitatakse iga aruandeperioodi kohta. Määruse § 6 lõike 1 punktis 2 nimetatud aruanne esitatakse aruandeperioodi lõpu seisuga.

(2) Määruse § 6 lõikes 1 nimetatud enesehinnang kirjeldab süsteemile kehtivate nõuete täitmist ja see tuleb koostada vastavalt hindamisjuhisele, mis on kättesaadav Eesti Panga veebilehel.

§ 8. Aruandeperiood ja enesehinnangu periood ning esitamistähtjad

(1) Määruse § 6 lõike 1 punktis 1 nimetatud aruande aruandeperiood on kalendrikuu.

(2) Määruse § 6 lõike 1 punktis 2 nimetatud aruande aruandeperiood on kalendriaasta.

(3) Määruse § 6 lõikes 1 nimetatud enesehinnangu uuendamise periood on üldjuhul kolm aastat. Eesti Pangel on õigus:

1) muuta kokkuleppel süsteemi korraldajaga käesolevas lõikes nimetatud perioodi pikkust;
2) nõuda ühepoolselt süsteemi korraldaja enesehinnangu esitamist mõistliku aja jooksul pärast seda, kui süsteemi reegleid või põhimõtteid oluliselt muudetakse.

(4) Määruse § 6 lõikes 1 nimetatud aruanded esitatakse kümnendaks kuupäevaks pärast aruandeperioodi lõppu. Kui aruande esitamise tähtpäev on puhkepäev, esitatakse aruanne puhkepäevale järgneval esimesel tööpäeval.

(5) Määruse § 6 lõikes 1 nimetatud enesehinnangu esitamise tähtaja määrab Eesti Pank.

§ 9. Aruannete ja enesehinnangu esitamine

(1) Määruse § 6 lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud aruanded esitatakse Eesti Pangale elektrooniliselt XMLis (*Extensible Markup Language*) vormindatud dokumentidena Eesti Panga presidendi 29. mai 2018. aasta määruse nr 4 „Aruannete elektroonilise esitamise nõuded” kohaselt.

(2) Kui aruandes tuvastatakse vigu, on süsteemi korraldaja kohustatud esitama Eesti Pangale elektrooniliselt uue korrigeeritud aruande.

(3) Enesehinnang esitatakse Eesti Pangale tekstifailina. Kui enesehinnangus tuvastatakse vigu või kui enesehinnang ei vasta määruse § 7 lõikes 2 nimetatud hindamisjuhise nõuetele, on süsteemi korraldaja kohustatud esitama Eesti Pangale uue korrigeeritud enesehinnangu.

3. peatükk Süsteemide hindamine

§ 10. Süsteemide hindamine

(1) Süsteemide hindamisel lähtub Eesti Pank asjakohastest õigusaktidest ja standarditest, oma veebilehel avaldatud nõuetest ning süsteemi olulisusest Eesti maksekeskkonnas.

(2) Süsteemi korraldaja taotlusel annab Eesti Pank hinnangu asutamisel oleva süsteemi põhimõtete ja reeglite kavanditele.

(3) Määruse § 6 lõikes 2 nimetatud nimekirja kantud süsteemide põhimõtteid ja reegleid hindab Eesti Pank vähemalt üks kord kolme aasta jooksul. Kui süsteemi põhimõtteid või reegleid oluliselt muudetakse, hindab Eesti Pank muudatuste mõju süsteemi tegevusele. Eesti Pank võib anda eelhinnangu kavandamisel olevate oluliste muudatuste võimaliku mõju kohta.

§ 11. Süsteemide hindamise tulemuste määramine

Süsteemi hindamise tulemused määratakse ühel järgnevalt nimetatud neljast tasemest:

- 1) tase „vastab nõuetele”, kui tuvastatud puudused on vähetähtsad ja juhitavad ja need saab kõrvaldada tavapärase äritegevuse käigus;
- 2) tase „enamasti vastab nõuetele”, kui tuvastatud on üks või mitu puudust, mille süsteemi korraldaja peab ettenähtud tähtjaks kõrvaldama;
- 3) tase „osaliselt vastab nõuetele”, kui tuvastatud on üks või mitu puudust, mis võivad süveneda, kui neid kohe ei kõrvaldata. Puudused tuleb kõrvaldada eelisjärjekorras;
- 4) tase „ei vasta nõuetele”, kui tuvastatud on üks või mitu süsteemi toimimist ohustavat puudust. Puudused tuleb kõrvaldada viivitamatult.

4. peatükk Süsteemide korraldajatele juhiste ja soovitude andmine

§ 12. Eesti Panga juhised ja soovitud süsteemide korraldajatele

(1) Eesti Pank võib anda süsteemide korraldajatele juhiseid ja soovitusi süsteemide ülesehituse parandamiseks, ülekandekorralduste edastamise ja vastuvõtmise tõhusamaks korraldamiseks, riskide vähendamiseks ning makseteenuste toimepidevuse tagamiseks.

(2) Juhis käesoleva määruse tähenduses on Eesti Panga ettepanek süsteemi korraldajale võtta meetmeid, mis on vajalikud või otstarbekad süsteemi töö puuduste kõrvaldamiseks. Juhise andmisel lähtub Eesti Pank süsteemi hindamisel tehtud järeldustest ja tuvastatud puudustest.

(3) Soovitus käesoleva määruse tähenduses on igasugune Eesti Panga antud selgitus või täpsustus süsteemile kohalduvate nõuete rakendamise kohta.

§ 13. Juhiste andmise kord

(1) Enne määruse § 12 lõikes 1 nimetatud juhise andmist teatab Eesti Pank süsteemi korraldajale juhise põhjendused ja määrab tähtaja selgituste või vastuväidete esitamiseks. Juhiste andmise ja täitmise korda ning nende rakendamiseks tähtaegade määramist võib täpsustada määruse §-s 4 nimetatud koostöökokkuleppega.

(2) Eesti Pank esitab juhised süsteemi korraldajale kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

(3) Süsteemi korraldaja on kohustatud hiljemalt 40 kalendripäeva pärast juhise andmist esitama Eesti Pangale selle rakendamise ajagraafiku. Eesti Pank jälgib juhise täitmist kuni selle täieliku rakendamiseni.

(4) Kui süsteemi korraldaja ei täida juhist ettenähtud ajaks, peab ta viivitust Eesti Pangale põhjendama ja teatama, mis ajaks on võimalik juhise täita.

(5) Kui süsteemi korraldaja ei täida juhist ettenähtud ajaks ja Eesti Panga hinnangul võib juhise täitmata jätmise tuua kaasa makse- ja arveldussüsteemide seaduse § 24 lõike 4 punktis 1, 2 või 3 nimetatud asjaolud, võib Eesti Pank teha Finantsinspeksioonile ettepaneku süsteemis osalemisega seotud riskide maandamiseks.

Madis Müller
president

[Lisa 1](#) Makse- või arveldussüsteemis tehtud tehingute aruanne

[Lisa 2](#) Makseteenuseid pakkuvate isikute makse- ja arveldussüsteemis osalemise aruanne